

7. Annual Survey Participants 2010/ International Association of Deposit Insurers. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iadi.org/di.aspx?id=66>
8. Галапуп Н. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: особливості функціонування та шляхи вдосконалення / Н. Галапуп, А. Бобанич // Світ фінансів. – 2011. – № 3. – С. 58-68.
9. Козьменко С. Реформа національної системи гарантування вкладів: ключові положення та перспективи розвитку / С.Козьменко, І. Школьник, Т. Савченко// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8530/1/deposit%20insurance%20system_2012.pdf.
10. Бондарчук В. Мегафонд імені Ар'єва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/09/17/394982/>

Ключові слова: гарантування вкладів (депозитів), система гарантування вкладів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, капіталізація, ресурси, кошти, банківська система, сума відшкодування, джерела формування коштів, вкладники, банківська ліцензія.

Ключевые слова: гарантирования вкладов (депозитов), система гарантирования вкладов, Фонд гарантирования вкладов физических лиц, капитализация, ресурсы, средства, банковская система, сумма возмещения, источники формирования средств, вкладчики, банковская лицензия.

Keywords: deposit insurance fund (deposit), deposit insurance system, the Fund Deposit Guarantee, capitalization, resources, money, banking, award, formation sources of funds, investors, banking license.

УДК 339.664

ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кобзєва К. В., к.е.н., доц., Донбаська державна металургійна академія, м. Алчевськ.

Кобзєва К. В. Формування експортного потенціалу промислового підприємства.

У статті висвітлені теоретичні аспекти експортного потенціалу. Досліджено основні аспекти формування експортного потенціалу промислового підприємства. Розраховано виробничий потенціал підприємства та визначено його залежність від чинників виробництва. Використано двофакторну лінійну економетричну модель. Доведено, що оцінка робочої сили та активи підприємства мають вагомий вплив на обсяг виробництва, тому ці показники є значущими і їх доцільно ввести до моделі. На основі прогнозного значення виробничого потенціалу проведено розрахунок експортного потенціалу промислового підприємства та його прогнозування на зовнішньому ринку. Доведено, що в сучасних умовах рішення проблеми розвитку й ефективної реалізації можливостей експортного потенціалу України залежить від економічної ситуації в країні, а також тісно пов'язане зі змінами, що відбуваються у світогосподарському середовищі.

Kobzieva K. Formation of export potential of industrial enterprises.

In the article the theoretical aspects of export potential. The main aspects of the formation of the export potential of the industrial enterprise. Designed production capacity and is defined by its dependence on the factors of production. Used two-factor linear econometric model. It is proved that the assessment of the working forces and assets of the company have a significant

impact on output, so the results are important and it is appropriate to introduce in the model. On the basis of the forecasted production potential, the calculation of the export potential of the industrial enterprise and its prediction on the external market. It is proved that in modern conditions the decision of problems of development and effective realization of opportunities of export potential of Ukraine depends on the economic situation in the country, that is also closely connected with the changes occurring in the environment of world Economics.

Кобзева Е. В. Формирование экспортного потенциала промышленного предприятия.

В статье проанализированы теоретические аспекты экспортного потенциала. Исследованы основные аспекты формирования экспортного потенциала промышленного предприятия. Рассчитан производственный потенциал предприятия и определена его зависимость от факторов производства. Использована двухфакторную линейную эконометрическую модель. Доказано, что оценка рабочей силы и активы предприятия оказывают значительное влияние на объем производства, поэтому эти показатели являются значимыми и их целесообразно ввести в модели. На основе прогнозного значения производственного потенциала проведен расчет экспортного потенциала промышленного предприятия и его прогнозирования на внешнем рынке. Доказано, что в современных условиях решение проблемы развития и эффективной реализации возможностей экспортного потенциала Украины зависит от экономической ситуации в стране, что также тесно связано с изменениями, происходящими в среде мирового хозяйства.

Постановка проблеми. Експортний потенціал підприємства визначається багатьма складовими, що характеризують різні сторони його функціонування. В цілому діяльність підприємства у зовнішньоекономічній сфері складається із взаємопов'язаних процесів, кожний з яких при визначенні експортного потенціалу розглядається окремо. В свою чергу результати дій цих процесів утворюються в наслідок не лише тільки їх функціонування, але і їх взаємодії між собою та ланками зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та практичні аспекти аналізу, формування та використання експортного потенціалу розглядалися в працях провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме Андріанова В.Д., Сейфуллаєвої М.Е., Бахрамова Ю.М., Діденко Н.І., Зав'ялова Н.І., Савицького П.І., Шагалова Г.А., Мазаракі А.А., Кириченка О.О., Крушницької Г.Б., Ломаченко Т.І., Маштабея В.Я., Кутідзе Л.С., Афанасьєва К.М. та інших. Традиційно в економічній літературі досліджуються питання визначення сутності експортного потенціалу в розрізі національної та регіональної економіки, визначаються фактори зовнішнього впливу на розвиток експортного потенціалу відповідного рівня, аналізуються критерії ефективності використання експортного потенціалу. Нажаль, невелика частина досліджень присвячена проблемам діагностування та розвитку експортного потенціалу саме підприємств. Сучасна економічна наука ще в недостатній мірі приділяє увагу проблемам формування та розвитку експортного потенціалу підприємства.

Метою статті є дослідження основних аспектів формування експортного потенціалу промислового підприємства.

Основні результати дослідження. Для успішного функціонування промислового підприємства необхідно мати точне уявлення про його можливості господарювання на ринку. Тобто виходу підприємства на зовнішній ринок повинен передувати ретельний аналіз його експортного потенціалу.

Узагальнюючи наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених слід зазначити, що експортний потенціал – це обсяг конкурентоспроможної продукції, яку здатна створити й спроможна реалізувати на зовнішніх ринках у просторово-часовому вимірі певна виробничо-господарська система.

Беручи до уваги те, що експортний потенціал – це тільки частина виробленої

продукції, необхідно на першому етапі розрахувати виробничий потенціал підприємства та визначити його залежність від чинників виробництва [5]. Формування експортного потенціалу розглянемо на прикладі Дочірнього підприємства «Украгротрейд», яке спеціалізується на випуску крупи гречаної під торговою маркою «ФАЙНО» та є одним з найбільших виробників в Україні.

Для визначення виробничого потенціалу ДП «Украгротрейд» використовуємо дані табл. 1. Величина оцінки робочої сили (x_1) визначається як добуток чисельності робітників ДП «Украгротрейд» й середньої зарплати одного працюючого.

Таблиця 1.

Дані для розрахунку виробничого потенціалу ДП «Украгротрейд», млн. грн.

Рік	Обсяг виробництва (y)	Оцінка робочої сили (x_1)	Активи (x_2)
2008	48,431	0,127	8,119
2009	62,704	0,142	12,616
2010	84,846	0,211	24,609
2011	85,792	0,212	29,206

Для аналізу даних табл. 1 використовуємо методи кореляційного й регресійного аналізу [39]. Спочатку будуємо графіки похідних даних (рис. 1-3) та візуально оцінюємо характер залежності.

Оцінка робочої сили, x_1

Рис. 1. Залежність між показником (y) і чинником (x_1), млн. грн.

Рис. 2. Залежність між показником (y) і чинником (x_2), млн. грн.

Рис. 3. Залежність між чинниками (x_1) і (x_2), млн. грн.

Складаємо двофакторну лінійну економетричну модель (множинна лінійна регресійна модель), що встановлює залежність між показником (y) і двома чинниками (x_1 ; x_2) та має вигляд:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2, \quad (1)$$

де a_0, a_1, a_2 – невідомі параметри моделі, що підлягають визначенню (коефіцієнти множинної регресії).

Для кількісної оцінки тісноти зв'язку між показником та чинниками, за допомогою ЕОМ обчислюємо коефіцієнт парної кореляції (табл. 2).

Таблиця 2.

Коефіцієнти парної кореляції

Показник	Значення	Зв'язок
Коефіцієнт парної кореляції u_{x_1}	0,98	тісний
Коефіцієнт парної кореляції u_{x_2}	0,97	тісний
Коефіцієнт парної кореляції x_1x_2	0,98	тісний

Таким чином, оцінка робочої сили та активи підприємства мають вагомий вплив на обсяг виробництва, тому ці показники є значущими і їх доцільно ввести до моделі.

В багатофакторній моделі коефіцієнти парної кореляції вимірюють нечистий зв'язок. Тому при будові двофакторної моделі доцільно оцінити зв'язок між показником і одним чинником, за умови, що вплив іншого не враховується [4]. Коефіцієнт частинної кореляції представлений у табл. 3.

Таблиця 3.

Коефіцієнт частинної кореляції

Показник	Значення	Зв'язок
Коефіцієнт частинної кореляції $u_{x_1}(x_2)$	0,59	середній
Коефіцієнт частинної кореляції $u_{x_2}(x_1)$	0,31	слабкий
Коефіцієнт частинної кореляції $x_1x_2(y)$	0,57	середній

Коефіцієнти частинної кореляції показали, що при ізольованій дії чинників (x_1 ; x_2) на показник (y) їх вплив на нього стає слабшим.

У результаті аналізу даних «Регресія» в MS Excel були отримані коефіцієнти множинної регресії, на основі яких складена наступне лінійне рівняння множинної регресії:

$$y = 12,075 + 277,676x_1 + 0,555x_2. \quad (2)$$

Підсумовуючи, можна стверджувати, що на кожні 1000 грн., спрямованих на збільшення активів, ДП «Украгротрейд» може отримати віддачу в 555 грн. додаткової продукції. Ще більший вплив на виробничий потенціал має матеріальна зацікавленість робітників підприємства, тобто кожні 1000 грн. дадуть можливість отримати 277676 грн. додаткової продукції на рік.

Критерієм адекватності моделі може служити коефіцієнт детермінації (r^2), який характеризує частку дисперсії (варіації) показника (y), що пояснюється регресією, тобто варіацією чинників, які входять до моделі. В даному випадку $r^2 = 0,97$, це свідчить про те, що варіація обсягу виробництва на ДП «Украгротрейд» на 97% визначається варіацією оцінки робочої сили та активів підприємства та на 3% варіацією чинників, що не враховані в моделі.

Для того, щоб спрогнозувати значення чинників (x_1 ; x_2), побудуємо лінії тренду. На рис. 4 зображений тренд оцінки персоналу (x_1).

Рис. 4. Тренд оцінки персоналу (x_1)

Рівняння лінійної залежності для оцінки персоналу має вигляд:

$$y = 0,0324x + 0,092.. \quad (3)$$

На рис. 5 зображений тренд активів підприємства (x_2).

Таким чином, використовуючи отримані лінійні рівняння 3 та 4, прогнозуємо значення чинників (x_1 ; x_2) в залежності від плину часу та розраховуємо обсяг виробництва за допомогою формули 2 на наступні чотири роки.

Рис. 5. Тренд активів підприємства (x_2)

Рівняння лінійної залежності для оцінки персоналу має вигляд:

$$y = 7,5254x - 0,176. \quad (4)$$

В табл. 4 представлено розрахунок прогнозованого обсягу виробництва ДП «Украгротрейд» в залежності від капіталовкладень в робочу силу та активи підприємства.

Таблиця 4.

Прогнозування виробничого потенціалу ДП «Украгротрейд», млн. грн.

Рік	Оцінка робочої сили (x_1)	Активи (x_2)	Виробничий потенціал (y)
2008	0,127	8,119	48,431
2009	0,142	12,616	62,704
2010	0,211	24,609	84,846
2011	0,212	29,206	85,792
2012	0,254	37,451	103,390
2013	0,286	44,976	116,563
2014	0,319	52,502	129,737
2015	0,351	60,027	142,910

Тенденція зміни прогнозованої величини виробничого потенціалу ДП «Украгротрейд» відображена на рис. 6.

Рис. 6. Прогнозування виробничого потенціалу ДП «Украгротрейд»

Таким чином, при збереженні існуючої тенденції збільшення капіталовкладень у робочу силу та активи ДП «Украгротрейд», його обсяги виробництва в 2015 році можуть сягнути понад 142 млн. грн.

На основі прогнозного значення виробничого потенціалу, спрогнозуємо експортний потенціал ДП «Украгротрейд» для конкретного ринку Польщі. Експортний потенціал розраховуємо за наступною формулою:

$$EP = VP \cdot K_{kp} \cdot K_{pp}, \quad (5)$$

де EP - експортний потенціал підприємства для конкретного ринку;

VP – виробничий потенціал підприємства

K_{kp} – коефіцієнт конкурентоспроможності продукції;

K_{pp} – коефіцієнт попиту та пропозиції на даний товар на даному ринку.

Коефіцієнт конкурентоспроможності продукції ДП «Украгротрейд» розрахований дорівнює 1,479. Коефіцієнт попиту та пропозиції на гречану крупу на ринку Польщі розраховується як співвідношення імпорту до експорту.

Таблиця 5.

Розрахунок коефіцієнта попиту та пропозиції
на ринку Польщі, тис. т.

Показник	2009	2010	2011	Середнє значення
Експорт	6,5	3,44	2,32	4,087
Імпорт	3,52	1,91	3,14	2,857
K_{pp}	0,542	0,555	1,353	0,699

З табл. 5 видно, що значення експорту за останні три роки в середньому більше імпорту у 1,43 рази. Розрахунок експортного потенціалу та його прогнозування на ринку Польщі проведемо у табл. 6.

Таблиця 6.

Розрахунок експортного потенціалу ДП «Украгротрейд»
на ринку Польщі

Рік	Виробничий потенціал млн. грн	Експортний потенціал млн. грн
2009	62,704	50,222
2010	84,846	69,675
2011	85,392	170,933
2012	103,390	106,887
2013	116,563	120,506
2014	129,737	134,124
2015	142,910	147,743

У 2009-2010 роках експортний потенціал ДП «Украгротрейд» був менше виробничого. У 2011 році за рахунок стрімкого підвищення попиту на ринку Польщі в 2,44 рази, експортний потенціал значно зріс.

Графічне зображення прогнозованого значення експортного потенціалу ДП «Украгротрейд» на ринку Польщі показано на рис. 7.

Рис. 7. Прогнозування експортного потенціалу ДП «Украгротрейд» на ринку Польщі

Враховуючи виробничі потужності, середній рівень попиту та пропозиції на ринку Польщі та коефіцієнт конкурентоспроможності продукції, ДП «Украгротрейд» у 2013 році буде взмозі експортувати на ринок Польщі продукцію на суму 120,5 млн. грн. Тобто, це прогнозний обсяг товару, який підприємство здатне поставити на даний ринок.

Висновки. У сучасних умовах рішення проблеми розвитку й особливо ефективної реалізації можливостей експортного потенціалу України залежить не тільки від економічної ситуації в країні, але і тісно пов'язане зі змінами, що відбуваються у світогосподарському середовищі.

Досвід високорозвинутих країн та країн, які інтенсивно розвиваються, переконує у тому, що динамізм позитивного розвитку більшості національних економік значною мірою досягається завдяки проведенню ефективної експортної політики і залежить від рівня досконалості процесів, що пов'язані з формуванням та використанням експортного потенціалу промислових підприємств, також від добору методів і інструментів, які здатні забезпечити успішний перебіг цих процесів.

Список використаних джерел:

1. Управління експортним потенціалом України: монографія/ А. А. Мазаракі [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2007. - 210 с.
2. Поленчук В. М., Наумов О. Б. Економічний механізм розвитку підприємств у історичному досвіді ринкових трансформацій / В. М. Поленчук, О. Б. Наумов // Економічні інновації: зб. наук. праць, 2011. – Вип. 45. – с. 192–199.
3. Дружиніна В. В. Прогнозування експортного потенціалу машинобудівних підприємств з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності / В. В. Дружиніна, Л. В. Різніченко // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 7. — С. 246-252.
4. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи за темою «Побудова та аналіз багатофакторної лінійної економетричної моделі» з дисципліни "Економетрія" (для студ. III курсу економіч. спец, та спец. "Менеджмент" усіх форм навчання)/ Укл.: Л. П. Якимова. - Алчевськ: ДонДТУ. 2008. - 48с.

Ключові слова: експорт, експортний потенціал, зовнішньоекономічна діяльність.

Ключевые слова: экспорт, экспортный потенциал, внешнеэкономическая деятельность.

Key words: export, export potential, foreign-economic activities.